

IJsselacademie, 25 jaar onderzoek en publicatie

Academie langs ijsseldraad van zilver

door Jook van Zeeland

1977

In 1977 werd de Stichting IJsselacademie opgericht. Initiatiefnemer was drs. Sybren van Tuinen, burgemeester van Kampen. Hij wilde een studiecentrum tot stand brengen met als doel ‘wetenschappelijke vraagstukken te bestuderen die samenhangen met de regio’. Die studies zouden moeten uitmonden in publicaties.

In de statuten, die werden getekend op 11 augustus, stond het zo: ‘De stichting heeft tot doel het instellen en in stand houden van een werkgemeenschap, die zich toelegt op het beoefenen van de wetenschap die op de IJssel-Vechtdelta, Noordwest-Overijssel, de Noordoostpolder en Urk, haar bevolking, haar natuur en haar cultuur in al haar uitingen en in de ruimste zin betrekking heeft.’

Nu, na vijftientig jaar, geldt dit uitgangspunt nog steeds, al formuleren we het enigszins anders. De IJsselacademie wil belangstelling wekken voor de cultuur en de natuur in de regio. Dit doet zij door onderzoek te stimuleren, schrijvers te begeleiden en boeken uit te geven. Die boeken zijn bedoeld voor een breed publiek en moeten goed leesbaar en toegankelijk zijn, maar deze voorwaarden mogen niet ten koste gaan van het niveau: kwaliteit staat voorop. Vanuit de vestigingsplek van de Academie, het zestiende-eeuwse voormalige Pesthuis in Kampen, richten de activiteiten zich met name op regionale geschiedenis, streektaal en flora en vegetatie. De IJsselacademie is vooral uitgeverij. De lijst van publicaties toont inmiddels 151 titels, op het gebied van stads- en dorpsgeschiedenis, kerkhistorie, waterstaatsgeschiedenis, streektaal en flora en vegetatie. Ook zijn er enkele boeken uitgegeven over beeldende kunst en muziekgeschiedenis. Het aantal uitgaven per jaar steeg aanzienlijk: van gemiddeld 6 publicaties in de jaren tachtig tot 14 in 2001.

Geschiedenis

Geschiedenis voorziet ons van beelden en herinneringen. Sporen van vroeger die inzicht geven in het heden en onze plek hier en nu nader bepalen. De historie van onze regio is belangrijk voor de mensen die er pas of al langer wonen en voor hen die er hun wortels hebben. Die sporen moeten worden gezocht en gelezen. Daartoe doen de medewerkers van de IJssel-

academie onderzoek waarover zij publiceren. Daarnaast coördineren zij onderzoek in de regio en brengen onderzoekers met elkaar in contact. Dit kunnen professionele wetenschappers zijn, maar ook amateurs, die zich met liefde en vaak langdurig aan een bepaald onderwerp wijden. Onder begeleiding van de IJsselacademie brengen historici verloren gewaande gegevens aan het licht, die belangrijk kunnen zijn voor een grote groep geïnteresseerden. Om die te bereiken bewerkt de Academie de resultaten van nasporingen tot publicaties.

Regelmatig organiseert de IJsselacademie symposia rond thema's die passen in het onderzoeksbeleid. In 2001 en de jaren ervoor waren dat het verlenen, in 1251, van stadsprivileges aan Kampen, 600 jaar Vrouwenklooster Diepenveen (2000), Emotie en de geschiedenis van steden en dorpen (1999) en het Sint-Agnesklooster in Kampen (1997).

Streektaal

Je taal is onderdeel van je identiteit. Veel mensen drukken zich het best uit in de streektaal. De IJsselacademie wil de streektaal van haar werkgebied in al zijn variaties bestuderen en vastleggen, in woordenboeken, woordenlijsten en andere taalkundige publicaties. Oude woorden, verhalen, gedichten blijven zo bewaard als onderdeel van het cultureel erfgoed van onze streek.

Binnen de Academie is veel kennis op het gebied van de streektaal. Hiermee ontplooiën medewerkers activiteiten die de positie van de streektaal in de samenleving kunnen behouden en versterken. De streektaalconsulent ontwikkelt bijvoorbeeld onderwijsondersteunende programma's, die zij op basisscholen aanbiedt en begeleidt. Ook organiseert de IJsselacademie cursussen regionale taal en -cultuur en schrijft zij literaire wedstrijden uit. Verder is er de Streektaaltelefoon, die antwoord kan geven op alle vragen die te maken hebben met streektaal.

De IJsselacademie werkt in verschillende projecten samen met andere organisaties. Het project Grensoverschrijdende Streektaalen (GOS) is een voorbeeld van zo'n samenwerkingsverband. In 1995 werd het Nedersaksisch, waarvan de Overijsselse varianten een onderdeel vormen, door de landelijke overheid erkend als regionale minderheidstaal. De provincie Overijssel stelde vervolgens twee streektaalconsulenten aan en liet de Stichting GOS oprichten waarin vier instituten zijn vertegenwoordigd: de IJsselacademie, het Van Deinese Instituut, het Staring Instituut en het Landeskundliches Institut Westmünsterland. Het GOS begon met een ambitieus project: een grootschalig woordenboek- en grammatica-onderzoek, dat moet resulteren in een serie Woordenboeken van Overijsselse dialecten. De eerste drie delen zijn in 2000, 2001 en 2002 gepresenteerd en behandelen *Het Huis*.

Een andere vorm van samenwerking wordt gevonden in de Federatie van StreektaalOrganisaties in het Nedersaksisch Taalgebied (SONT). De Federatie SONT houdt zich bezig met de belangenbehartiging van het Nedersaksisch. In de federatie zijn 21 organisaties verenigd, verspreid over een gebied van Groningen tot de Achterhoek. Werkgroepen spannen zich in om voor het Nedersaksisch Europese erkenning te krijgen en de positie ervan in de media te versterken. Verder vertalen zij bijbelteksten in het Nedersaksisch en willen zij komen tot een uniforme spelling van deze taal.

Flora en vegetatie

Het landschap van de IJssel-Vechtdelta en de daar levende planten worden

bedreigd door menselijk ingrijpen. De IJsselacademie heeft natuurliefhebbers verenigd in een werkgroep flora en vegetatie, die de (nog) voorkomende plantensoorten in de regio inventariseert en registreert. Resultaten van het onderzoek worden gebruikt in wetenschappelijke publicaties en bij het nemen van planologische beslissingen. Tijdens vergaderingen van de werkgroep worden inleidingen gehouden over relevante onderwerpen. Verder organiseert de werkgroep excursies in de regio, waarbij flora in kaart wordt gebracht. Gevonden gegevens worden verstrekt aan het Rijksherbarium of aan Floron. Ten behoeve van een regionaal herbarium staat de werkgroep in nauw contact met het Natuurmuseum West-Overijssel, dat nu geïntegreerd is in het Ecodrome in Zwolle.

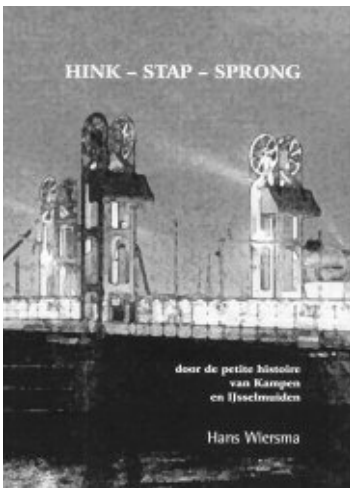
Organisatie

Naast het bestuur is er de Raad van Subsidiënten, die bestaat uit vertegenwoordigers van de vaste subsidiënten. De werkzaamheden van de Academie worden gefinancierd door gemeenten in het werkgebied en door de provincie Overijssel. Ook zijn er incidentele subsidies, zoals van het Prins Bernhard Cultuurfonds, het bedrijfsleven en van gemeenten die speciaal bij een uitgave betrokken zijn. Deze steun is voorwaarde om de kwaliteit te waarborgen van de vele projecten die de IJsselacademie jaarlijks ontwikkelt en van de publicaties die hieruit voortkomen.

Voor het bestaan van de Academie en voor haar medewerkers is ook de financiële en morele steun van donateurs onmisbaar, die met hun kritiek en aanmoediging alle activiteiten stimuleren. Zij helpen mee het cultureel erfgoed van deze streek te bewaren en de Academie voert dan ook een actief beleid om donateurs voor haar werk te werven.

2002

De Academie werkt nu 25 jaar voor historisch geïnteresseerde inwoners in haar werkgebied en daarbuiten. Van Ossenzijl tot Ommen, van Deventer tot Urk, langs Vecht en IJssel. Thema in ons jubileumjaar is *water*. Een zilveren ijsseldraad getrokken door het landschap vormde er de inspiratie voor. We

mochten hem lenen uit een gedicht van Jan Eijkelkamp. (Uit: Gees Bartels-Martens (samenst.) *Dit is wat ik heb gevonden. De poëzie van Overijssel*, bloemlezing, p. 34. IJA 2000.)

uiterwaarden uitgesproken

kom niet aan mijn uiterwaarden!
hoe moet ik je dat duidelijk maken
tussen Deventer en Hattem
maar kom, misschien ben je best
ontvankelijk voor de beelden
nauwelijks door mensen aangevreten.

ik zie je al opklaren en oog krijgen
voor het ongerepte, bovenal voor die
zilveren draad van de ijssel
waar je je al meteen aan vastklampt
als aan een rode draad...
en een gedicht van jouw kant, getiteld:
uiterwaarden uit de doeken gedaan
zie ik al bij de drukker liggen.

laten we dus het buitendijkse
mooi links liggen en begeven we
ons van deventer naar hattem,
dan maken we op ons dooie gemak
even schoon schip met jouw
uitgesproken vooroordelen.